

THOMAS WÅGSTRÖM

Om den svåra konsten att se

av Britte Montigny

För nästan exakt ett år sedan visade Konsthallen Hishult utställningen "Magic Bar" som bjöd på ett tvärsnitt ur Stockholmsfotografen Kenneth Gustavssons (1946-2009) fotokonst. För urvalet svarade vännen och kollegan Thomas Wågström som förvaltar Gustavssons fotografiska kvarlåtenskap. Att valet av Wågström till förvaltare var lika självklart som logiskt framstår som uppenbart när nu Thomas Wågström själv inleder det nya decenniet i Konsthallen Hishult med utställningen "På Jorden". Så mycket förenar de två fotograferna. Båda håller sig på jorden även om kamerorna emellanåt söker sig såväl uppåt som utåt och någon gång också kan förirra sig in i surrealismens labyrinter. Båda är fåordiga på gränsen till total tystnad. Båda är minutiösa minimalister. För båda - med något undantag för Thomas Wågström - är svartvit film det givna mediet; det är bara den som kan ge liv åt minsta skiftning i gråskalans oändliga tonregister. Och i bakgrunden skyntar Christer Strömholm. Ännu en gemensam nämnare och navet från vilket svensk fotokonst radierar när det handlar om svartvit närhet till jorden, tystnad och minutiöst hantverk.

Fotokonst handlar i mångt och mycket om konsten att inte bara se, utan att iakttaga. Att observera. Möjligen har Thomas Wågström lärt sig något av det senare av sin morfar som bodde på en liten ö i Stockholms skärgård. Från en utkikspost på en bergknalle förde han med prydlig handstil omsorgsfulla anteckningar om väder och vind, om naturens skiftningar. Också de allra minsta. Det viktigaste strök han under. Några av dessa "loggboksanteckningar" har Thomas Wågström fotograferat (i färg!) och de möter nu i Konsthallens Förstuga som en introduktion till hela utställningen.

"Loggboksanteckningarna" ingår i "Observationer" från 2009, en av Thomas Wågströms hittills tio utgivna – och prisbelönta – fotoböcker. Just fotografierna av morfaderns detaljerade anteckningar framstår för mig som nyckeln till det som är kärnan i Thomas Wågströms fotokonst. Det handlar om den analytiska, skärskådande och fullständigt objektiva iakttagelsen, gärna av något som egentligen inte är någonting. I likhet med en till synes händelselös dag på skärgårdsön där loggbokens anteckningar visar att den trots allt varit synnerligen innehållsrik, förvandlas ett foto av något till synes helt alldagligt – ett "ingenting" - till en fångslande berättelse när det fångas av kameran och blir till en bild på en vägg eller i en bok. En närmast magisk förvandling som leder mina tankar till Marcel Duchamp och hans ready-mades. 1914 förvandlade han en alldaglig fransk flasktorkare till ett konstverk med egen identitet bara genom att isolera den från andra flasktorkare och sätta den på en piedestal där vi tvingas att verkligen SE den. Thomas Wågström gör exakt samma sak. När han med kamerans hjälp isolerar en bit all daglighet går all dagligheten förlorad och ersätts av något som framstår som helt unikt, som något som det är värt att låta blicken förlora sig i.

I "På Jorden" visas ett axplock ur var och en av Thomas Wågströms 10 fotoböcker (som också finns utställda på Plan 2). Först ut är "På insidan av allvaret" från 1994 där han följde en grupp blivande kommandosoldater både under stentuff träning och på förläggningen. Avskalat. Lerigt. Smutsigt. Synnerligen jordnära. Macho och inte utan släktskap med Anders Petersens skildringar av livets obeveklighet i tillvarons periferi. Än mer inte bara jordnära och macho utan också hudlös med personligt sting i motivbehandlingen blev han i "Boxare" från år 2000. Med åren har Thomas Wågström utvecklat en förmåga att komma människor så nära att han tycks göra intrång i deras personliga revir. De foton som hämtats ur boken "Nackar" från 2014 illustrerar. Här handlar det om obevekligt avslöjande, sylvasst skarpa detaljstudier av gamla, unga, feta, magra, rynkiga, håriga, finniga, fräkniga – någon enstaka gång också vackra - nackar. Utlämnade och sårbara. Anonyma på en badstrand eller i en kassakö men här förvandlade till "ready-mades" som äter sig in under skinnet på betraktaren. I varje fall mitt. Mest svår att befria sig från: en välklippt, mörkhårig kvinnas förmodligen rätt unga nacke som kanske - trots allt – hade varit intetsägande om det inte varit för ett hårstrå på hennes axel och ett par små pormaskar. Fingrarna vill klia och klämma...

Ett urval Nackar ingår i boken "In Heaven on Earth" från 2017 där de delar med sig av utrymmet med molnstudier hämtade ur boken "Allt som är i Himlen" från 2012 och "På Jorden" som gavs ut 2015. Med jorden som bas ser Thomas Wågström uppåt och hittar moln. Ser han rakt fram och hittar nackar. Ser han ner på jorden/gården från sin balkong på 12:e våningen och ser... egentligen ingenting. Men ett ingenting som han med kameran förvandlar till ett "någonting" och låter också oss andra uppleva fotstegen i snön. En tant med bärkassar. En jycke. Några ungar som gungar. En annan som målmedvetet kryper mot gungan. Under gungan för att upptäcka att den inte längre är framför utan bakom. Så mycket att upptäcka, att dokumentera, att fasthålla i minnet om man som Thomas Wågström inte nöjer sig med att bara titta utan iakttar och observerar.